

2-daagse cursus **Patiëntveiligheidsonderzoek:** **theorie en praktijk**

Conferentiecentrum

'Kontakt der Kontinenten',
Soesterberg

15 en 16 oktober 2009

Inleiding

Onze gezondheidszorg is de afgelopen decennia steeds complexer geworden. Met de toenemende mogelijkheden om patiënten te genezen of achteruitgang te voorkomen, lijken ook de risico's die verbonden zijn aan diagnostische- en behandelmogelijkheden toe te nemen. Goede kwaliteit van zorg moet in de eerste plaats veilige zorg zijn.

Van patiëntveiligheid is sprake als patiënten zo min mogelijk risico lopen op onbedoelde lichamelijke of psychische schade tijdens de behandeling in het ziekenhuis of een andere zorginstelling. Dergelijk risico kan ontstaan doordat hulpverleners niet volgens professionele standaarden handelen of door tekortkoming van het zorgsysteem.

Per jaar worden in Nederland meer dan 1,3 miljoen mensen opgenomen in het ziekenhuis. In 2004 zijn circa 76.000 patiënten tijdens ziekenhuisopname geconfronteerd met zorggerelateerde onbedoelde schade. Bij circa 30.000 patiënten was sprake van potentieel vermijdbare schade. Onbedoelde schade treft niet alleen patiënten en hun familie, maar ook de zorgverlener, instelling en beleidsmakers.

Om de omvang van de onbedoelde schade in de komende vijf jaar te reduceren, hebben de veldpartijen in de zorg het veiligheidsprogramma voor ziekenhuizen "Voorkom schade, werk veilig" gelanceerd. Speerpunten van het programma zijn: tien zorginhoudelijke thema's, het invoeren van een VMS (veiligheidsmanagementsysteem) en het bevorderen van onderzoek en opleiding op het gebied van patiëntveiligheid voor verpleegkundigen en artsen. In navolging van de ziekenhuizen wordt nu in de extramurale zorg ook in toenemende mate gewerkt aan patiëntveiligheid.

Gedegen onderzoek kan meer inzicht verschaffen in organisatorische en menselijke tekortkomingen die leiden tot onvoldoende patiëntveiligheid en van daaruit aanknopingspunten bieden voor verbetering.

Deze cursus laat de deelnemers kennis maken met diverse methoden voor onderzoek naar patiëntveiligheid en de theorie die hieraan ten grondslag ligt.

Leerdoelen van de cursus

- De cursist kent het *begrippenkader patiëntveiligheid* en kan dit toepassen in onderzoek
- De cursist kent een aantal belangrijke *uitkomstmaten van patiëntveiligheid* en heeft inzicht in de (on)mogelijkheden voor toepassing in onderzoek
- De cursist kent de rol van *patiëntveiligheidscultuur* en heeft inzicht in de wijze waarop cultuur gemeten kan worden
- De cursist kent de theorie over *organisatorische oorzaken* van onvoldoende patiëntveiligheid, en heeft inzicht in de wijze waarop deze aspecten gemeten kunnen worden.
- De cursist kent de theorie over *menselijke oorzaken* van onvoldoende patiëntveiligheid en heeft inzicht in hoe deze gemeten kunnen worden.
- De cursist heeft inzicht in een aantal belangrijke kenmerken van *study design* van onderzoek naar (het verbeteren van) patiëntveiligheid.

Inhoud van de cursus

De cursus gaat in op aspecten van patiëntveiligheid van de gezondheidszorg en de mogelijkheden om deze valide en betrouwbaar te meten. Cursisten zullen kennis maken met het begrippenkader rondom patiëntveiligheid en de vertaling naar de eigen situatie en eigen onderzoeksproject. Tijdens de cursus wordt ingegaan op de theorie over oorzaken en verbetermogelijkheden van onvoldoende patiëntveiligheid. De cursist doet ervaring op met de toepassing van verschillende methodieken, waaronder: dossieronderzoek, cultuurmetingen, incidentenanalyse en observatieonderzoek. Bij alle methodieken zal aandacht worden besteed aan de betrouwbaarheid en validiteit ervan. Tijdens de cursus wordt geoefend met het toepassen van de theorie en de beschikbare meetinstrumenten in de opzet van nieuw onderzoek. De cursus biedt daarnaast ruimte om eigen onderzoek van de cursisten te bespreken met de docenten.

Programma

Dag 1

- Patiëntveiligheid in historisch perspectief
- Begrippenkader patiëntveiligheid
- Uitkomstmaten en overzicht meetinstrumenten
- Oorzaken van onvoldoende patiëntveiligheid
- De rol van patiëntveiligheidscultuur
- Analyseren van oorzaken van onvoldoende patiëntveiligheid met de PRISMA methode
- Voorbeelden van evaluatiestudies
- Opzetten van onderzoek naar (verbetering van) patiëntveiligheid

Dag 2

- Menselijke oorzaken van onvoldoende patiëntveiligheid
- Meten van menselijke factoren
- Observatieonderzoek (met video of rollenspel of simulatiepatiënt)
- Indicatoren voor patiëntveiligheid
- Rol van de patiënt

Opzet van de cursus

De cursus bestaat uit een intensief programma van lezingen afgewisseld met werkgroepen. Bij de lezingen is een goede interactie met de docenten mogelijk. In de werkgroepen wordt aan de hand van opdrachten actief met de leerstof geoefend, waardoor goed inzicht wordt verkregen in de (on)mogelijkheden van bestaande onderzoeksmethoden in de praktijk. De werkgroepen worden begeleid door inhoudsdeskundigen. In het avondprogramma krijgen de cursisten een opdracht en er is gelegenheid om eigen onderzoek van de cursist aan de docenten voor te leggen.

Doelgroep en ingangseisen

De cursus is bedoeld voor mensen die van plan zijn om een onderzoek uit te voeren naar de patiëntveiligheid in de zorg of dit reeds doen. Basiskennis van epidemiologische onderzoeksmethoden is vereist vergelijkbaar met het niveau van de cursus Epidemiologisch onderzoek: opzet en interpretatie (A010), zie www.epidemiologievumc.nl. Tevens wordt basiskennis patiëntveiligheid als bekend verondersteld.

Aan de cursus kunnen maximaal 25 personen deelnemen.

Docenten

Dr. Martine de Bruijne, (coördinator)

Afdeling sociale geneeskunde, EMGO Instituut voor onderzoek naar gezondheid en zorg, VU medisch centrum

Dr. Cordula Wagner

Afdeling sociale geneeskunde, EMGO Instituut voor onderzoek naar gezondheid en zorg, VU medisch centrum en NIVEL

Dr. Cathy van Dyck

Faculteit Sociale Wetenschappen, Vrije Universiteit

Literatuur

De cursisten ontvangen de eerste dag van de cursus een reader met relevante literatuur betreffende het onderwerp, werkgroepopdrachten, de uitgewerkte antwoorden en handouts van de powerpointpresentaties.

Plaats en data

De 2-daagse cursus vindt plaats in het conferentiecentrum

'Kontakt der Kontinenten' in Soesterberg op 15 en 16 oktober 2009.

Op de eerste cursusdag loopt het programma door tot ongeveer 22 uur.

Kosten

De kosten van accommodatie en deelname aan de cursus bedragen € 795,- inclusief verblijfskosten op basis van volpension (éénpersoonskamer) en cursusmateriaal.

Voor medewerkers van het VU medisch centrum en de onderzoeksschool CaRe geldt een korting van 10%.

Organisatie

Postnieteel masteronderwijs Epidemiologie
Afdeling epidemiologie & biostatistiek, VU medisch centrum
Mw. E. Stokx (secretariaat)
of mw. drs. Y. W. van Loon (stafmedewerker),
Van der Boechorststraat 7,
1081 BT Amsterdam

Tel.: 020 - 4448188
Fax.: 020 - 4448181
e-mail: poe@vumc.nl
website: www.epidemiologievumc.nl

Betalings- en annuleringsvoorwaarden

- Aanmelding is definitief na ontvangst van het inschrijfformulier. Na aanmelding ontvangt u een bevestiging van inschrijving en een factuur.
- Annuleren dient te geschieden per aangetekende brief. De datum van het poststempel geldt als aanzegdatum van de annulering. Bij annulering gelden de volgende regels:
- Tot zes weken voor aanvang van een cursus wordt het volledige cursusgeld gerestitueerd;
- Tot twee weken voorafgaand aan de aanvangsdatum wordt 50% van het cursusgeld gerestitueerd;
- Minder dan twee weken voorafgaand aan de aanvangsdatum is er geen recht op restitutie van het cursusgeld, maar heeft de betrokkene wel recht op de cursusdocumentatie.
- Bij een te gering aantal deelnemers is de organisatie gerechtigd de cursus te annuleren. Het betaalde cursusgeld zal dan worden gerestitueerd.

INSCHRIFFFORMULIER

Patiëntveiligheidsonderzoek: theorie en praktijk

Conferentiecentrum 'Kontakt der Continenten', Soesterberg
15 en 16 oktober 2009

Achternaam ..... M/V*
Voorletters ..... Titel .....
Roepnaam ..... Geboortedatum .....

Privé adres

Straat + huisnr. ....
Postcode/Plaats .....
Telefoon ..... Fax .....
E-mail .....
Opleiding .....
Functie .....

Werkadres¹

Instelling/Instituut .....
Afdeling ..... Kamernummer .....
Straat + huisnr. ....
Postcode/Plaats .....
Telefoon ..... Fax .....
E-mail .....

Hierbij verklaar ik dat ik voldoe aan de ingangseisen m.b.t. de epidemiologische basiskennis

ik heb de cursus A010 uit het programma van het Postinitieel masteronderwijs Epidemiologie gevolgd

ik beschik over deze kennis op grond van .....

Factuur verzenden naar werk-/privé adres* of ander factuuradres:

.....
.....
.....

Bent u verbonden aan onderzoekschool CaRe? Ja/nee*
Zo ja, bij welk deelnemend instituut van CaRe .....

* doorhalen wat niet van toepassing is

Datum ..... Handtekening .....

¹ Indien u bij het EMGO Instituut werkt en u voor interne financiering in aanmerking wilt komen, dient u naast deze aanmelding een aanvraag voor interne financiering in te dienen. Deze formulieren zijn verkrijgbaar bij het secretariaat (poe@vumc.nl) of te downloaden van het intranet (<http://emgo.med.vu.nl>)